

ORFEBRERIA DELS TALLERS CERVERINS (1408-1494)

JOSEP M. LLOBET I PORTELLA*

És ben conegut que la fabricació de peces d'orfebreria que es realitzà durant el segle XVI als tallers cerverins va ser important. En dona fe la nombrosa documentació que s'ha conservat sobre la contractació i pagament de creus processionals, reliquiàries, custòdies, calzes i bordons, peces que anaven destinades a institucions cerverines o entitats forasteres.¹ Quant al segle XV, foren donats a conèixer, fa molt de temps, alguns documents que informaven de la fabricació d'un reliquiari,² però la recent localització de nova documentació ens permet saber que el treball dels tallers cerverins en obres d'orfebreria, especialment durant la segona meitat d'aquell segle XV, adquirí una certa rellevància.³

En aquest treball ens proposem, doncs, oferir la informació que ens aporta la documentació coneguda sobre les actuacions relacionades amb la producció de peces d'orfebreria dins els tallers cerverins durant aquell segle XV. Amb aquesta finalitat, donem, transcrits, els principals documents –els publicats i els inèdits– i, prèviament, comentem, encara que breument i segons les dades contingudes en l'esmentat recull documental, les diferents obres que foren fabricades en cada taller de Cervera. Dissortadament, sembla que cap d'aquestes obres ha pogut arribar als nostres dies.

* Acadèmic corresponent a Cervera.

1. Josep M. LLOBET I PORTELLA, *Art cerverí del segle XVI*, Lleida, Virgili & Pagès, 1990.

2. Agustí DURAN I SANPERE, «Orfebreria catalana», *Estudis Universitaris Catalans*, VIII (1914), pàgs. 142-201.

3. Durant la primera meitat del segle XV, s'encarregà la fabricació de dues valuoses obres d'orfebreria, la creu de Santa Maria i la creu de Sant Nicolau, a tallers barcelonins. Els contractes foren donats a conèixer, respectivament, per Josep M. Madurell i Agustí Duran (Josep M. MADURELL I MARIMON, «Orfebreria antiga a les comarques lleidatanes, 1401-1702», *Ilerda*, 34, 1973, pàgs. 63-97; Agustí DURAN, «Orfebreria catalana»).

1. L'argenter Jaume Cases

La primera notícia que tenim de l'argenter Jaume Cases és de l'any 1403; en aquesta data, el consell municipal de Cervera li va fer donar 2 sous per haver adobat el peu d'una copa d'argent.⁴ Quatre anys més tard, aquest argenter, que consta com a habitant a Cervera, és esmentat en un document notarial, on apareix en qualitat de comprador de dues tasses d'argent.⁵

El text que transcrivim (Document número 1) ens informa que, l'any 1408, Jaume Cases reconeixia haver rebut un total de 22 lliures, que eren l'import d'un calze i la seva patena, tot d'argent daurat, i una corretja de seda que tenia diversos platons, el cap i la sivella d'argent. El calze i la patena pesaven dos marcs i es valoraren en 16 lliures, això és, 8 lliures per marc. La corretja valgué 6 lliures.

2. L'argenter Miquel Jofre

L'argenter Miquel Jofre el trobem a Cervera entre els anys 1420 i 1446. En la primera data, s'establí a la població juntament amb el seu germà Pere, després que el consell municipal els hagués fet un préstec de 20 lliures per tal que poguessin començar a produir «obra d'or d'argenteria». Al cap de tres anys, aquesta quantitat havia de ser tornada.⁶ Passat aquest període de temps, Miquel Jofre aconseguí que el préstec fos mantingut durant tres anys més.⁷ En diverses ocasions, sol·licità ajuts al consell municipal, al·legant la importància que tenien els argenters per a la vila, i, l'any 1434, vengué al prevere Miquel Bregon una casa que posseïa al carrer d'Erenes de Cervera.⁸ Nou anys després, comprà un tros de terra en pública subhasta, cosa que sembla indicar que havia millorat la seva situació econòmica.⁹ L'última notícia que tenim de Miquel Jofre és de l'any 1446 i té relació amb una falsificació de moneda atribuïda a un altre argenter de Cervera.¹⁰ El seu germà Pere, també argenter, és esmentat, novament, en un document de l'any 1428.¹¹

La producció que coneixem de Miquel Jofre és aquesta: el *reliquiari* de Santa Maria (Documents números 2 i 3) i un parell de *vergues* d'argent (Documents números 4, 5 i 6).

El reliquiari de Santa Maria fou una peça important. L'elevat cost, 277 lliures, 18 sous i 10 diners, ho certifica. Sabem que era d'argent daurat i contenia esmalts, els quals mostraven la imatge de la Verge amb son fill als braços i, al peu, un petit cérvol que era el senyal de la vila. L'obra, destinada a l'església de Santa Maria i

4. Arxiu Històric Comarcal de Cervera (= ACC), Fons Municipal, *Clavaria*, 1403, f. 143.

5. ACC, Fons Notarial, Cervera, 19, Joan Gener, *Manual*, 1406-1407, f. 106.

6. ACC, Fons Municipal, *Clavaria*, 1420, f. 88v.

7. ACC, Fons Municipal, *Consells*, 1423, f. 82.

8. ACC, Fons Dalmases, caps 46.

9. ACC, Fons Notarial, Varis.

10. ACC, Fons Municipal, *Consells*, 1446, f. 17v.

11. ACC, Fons Municipal, *Consells*, 1428, f. 28.

fabricada durant l'any 1422, pesava trenta marcs, set unces i un argenç i el seu valor es calculà a raó de 9 lliures per marc d'argent.

Les dues vergues, també d'argent daurat, foren fetes l'any 1430 per a la paeria de Cervera. L'argenter cobrà, en total, 26 lliures, 5 sous i 6 diners, que corresponien a les partides següents: 3 lliures, 8 sous i 9 diners, per l'argent que hi posà; 38 sous i 6 diners, per compensar la quantitat d'argent perduda en fondre les peces; 20 lliures, 16 sous i 3 diners, pels treballs, i 2 sous per les dues fustes col·locades a l'interior de les vergues. Calgué, a més, comprar una dobla i tres ducats. Aquestes quatre monedes d'or proporcionaren el metall necessari per a daurar les vergues.

3. L'argenter Francí Tarroja

Aquest argenter fou el primer membre d'una important família d'orfebres establerta a Cervera durant els segles xv, xvi i xvii. Ja tenim dit que la primera notícia sobre ell ens ve donada per un acord de l'any 1466 pres pel consell municipal cerverí, davant del qual va acudir un cosí germà seu, dient que havia tret de galera i fet venir a Cervera un familiar seu que era argenter, i demanant que li paguessin el lloguer de la casa i li fessin altres mercès. En diverses ocasions fabricà moneda menuada per a la vila i, l'any 1495, consta com a oficial de la seca de Barcelona, potser perquè tenia l'encàrrec de recollir or i plata per a trametre aquests metalls a la seca esmentada.¹² Morí l'any 1516 o poc abans i deixà un fill anomenat, també, Francí i argenter com el seu pare.¹³

Les peces d'orfebreria corresponents al segle xv que coneixem d'aquest argenter són les següents: la *creu* de Claravalls (Documents números 7 i 8), la *custòdia* de Vilagrasseta (Documents números 9 i 10), el *calze* de Santa Coloma de Queralt (Document número 9), la *creu* de les Oluges (Document número 11), la *creu* de Vilagrasseta (Document número 11) i la *custòdia* de Rocafort de Vallbona (Document número 12).

Tenim notícia, doncs, que, el dia 18 del mes de març de 1475, Francí Tarroja va lliurar als síndics de Claravalls una creu d'argent. Aquell mateix dia, l'argenter havia rebut 39 lliures i 4 sous, que eren una part de l'import de la creu esmentada. La peça, que anava destinada a l'església de la població, valia, en total, 44 lliures, 2 sous i 6 diners, havia estat encarregada l'any anterior, pesava quatre marcs i tenia el peu de llautó.

Aquell mateix any 1475, Francí Tarroja contractà amb les autoritats de Vilagrasseta la fabricació d'una custòdia d'argent, d'acord amb una traça que les

12. Josep M. LLOBET I PORTELLA, «Francí Tarroja, argenter de Cervera i oficial de la seca de Barcelona», *Symposium Numismático de Barcelona*, vol. II, Barcelona, Societat Catalana d'Estudis Numismàtics, 1979, pàgs. 353-355; Ídem, «Documents per a la història de la moneda municipal de Cervera (1462-1626)», *Acta Numismàtica*, 24, 1994, pàgs. 111-140, amb addendes a *Acta Numismàtica*, 26, 1996, pàgs. 165-169, i *Acta Numismàtica*, 30, 2000, en premsa.

13. Josep M. LLOBET, *Art cerverí del segle xvi*, pàg. 38.

autoritats esmentades havien donat a l'argenter. L'obra pesaria trenta unces i seria feta d'argent bo i marcat,¹⁴ metall que es dauraria en totes les parts visibles de la peça. El peu seria rodó de mostra de rosa, amb puntes, i contindria tres imatges: la de la Verge Maria, la de sant Andreu i la de sant Macari. A més, mostraria les armes de Santes Creus.¹⁵ La custòdia es valorà en 37 lliures, quantitat que seria satisfeta en dos pagaments. Una anotació al marge del contracte ens permet saber que la peça fou realment fabricada i lliurada als que l'havien encarregat.

En descriure el peu de la custòdia de Vilagrasseta, hom precisa que cal fer-lo de la mateixa manera que el peu d'un calze d'argent que Francí Tarroja estava fent per a la població de Santa Coloma de Queralt, la qual cosa ens permet conèixer una altra obra d'aquest argenter.

Un nou contracte, aquest de l'any 1488, ens informa de les característiques d'una altra peça fabricada per Francí Tarroja. Els pactes fan referència a una creu d'argent que l'esmentat argenter havia de fer per a l'església parroquial de les Oluges, la qual pesaria cinc marcs, seria d'argent marcat i sembla que es dauraria, ja que l'orfebre hi havia de posar l'argent i l'or, que seria de ducat. Encara hi col·locaria la fusta, però no faria el bordó. Francí Tarroja rebria 10 lliures i 5 sous per marc d'argent, import que li seria lliurat en tres pagaments.

També aquest contracte ens dona notícies indirectes d'una altra peça d'orfebre-ria. Així, sabem que el model que havia de servir per a fabricar la creu de les Oluges era una altra creu que Francí Tarroja estava fent per a Vilagrasseta. Aquest argenter, doncs, no solament féu una custòdia per a Vilagrasseta, sinó que, l'any 1488, va fabricar una creu d'argent per a aquesta població.

Una altra obra de Francí Tarroja fabricada dins el segle xv fou una custòdia, la qual li va ser encarregada aquell mateix any 1488 pel jurat de Rocafort de Vallbona.¹⁶ Sortosament, també d'aquesta peça s'ha conservat el contracte, document que ens assabenta que la custòdia pesaria un marc i mig i seria d'argent marcat. Una porció de la peça –segurament, la part visible– es dauraria i tota ella seria obrada a connexença del prevere Jaume Quintana, que era rector de Cervera. El mestre rebria, en total, 15 lliures, que li serien satisfetes en dues parts iguals.

4. *L'argenter Gabriel Bonet*

Ja vam dir en una altra ocasió que l'argenter Gabriel Bonet, l'any 1498, consta com a procurador de Pere Camps, argenter de Barcelona, i, quatre anys després, va concertar casament amb una tal Isabel, que era vídua. El pare de Gabriel Bonet era

14. La vila de Cervera gaudia del privilegi de poder marcar les obres d'argent que s'hi fessin. La marca era el nom de la població de forma abreujada, que els argenters posaven amb un punxó.

15. Vilagrasseta pertanyia al monestir de Santes Creus. Sant Andreu era el titular de l'església parroquial.

16. La senyora de Rocafort de Vallbona, segons el document, era Francina de Guimerà, abadessa del monestir de Vallbona.

el mercader Antoni Bonet i la seva mare es deia Agnès. Aquest argenter fou membre de la confraria cerverina de Sant Joan i Sant Eloi, almenys, des de l'any 1511 al 1534.¹⁷ Ara, hi podem afegir que, l'any 1491, Gabriel Bonet ja és esmentat com a argenter de Cervera.¹⁸

Pel que fa a les obres que fabricà durant el segle xv, tenim notícia de dues peces: la *custòdia* de Montmaneu (Documents números 13 i 14) i la *creu* de la Manresana (Document número 15).

Dos textos notarials de l'any 1493 ens permeten saber que, en aquella data, Gabriel Bonet cobrà certa quantitat que era una part de l'import d'una custòdia d'argent que ell havia fet per a l'església de Montmaneu, que aquesta obra pesava quatre marcs, tres quarts i un argenç i que el seu valor era de 39 lliures, 2 sous i 6 diners, segons càlcul efectuat a raó de 8 lliures i 15 sous per marc d'argent.

Poc temps després de fer la custòdia de Montmaneu, Gabriel Bonet fabricà una creu d'argent per a la població de la Manresana. En no disposar del contracte, ignorem les característiques de la peça d'orfebreria. Només sabem que, l'any 1494, els jurats de la Manresana encara li devien una part de l'import d'aquesta creu i que l'obra havia de contenir un tros de fusta de la vera creu.

TEXTOS DOCUMENTALS

1

1408, agost, 29. Cervera

Jaume Cases, argenter de Cervera, reconeix haver rebut 22 lliures, que són l'import d'un calze i una patena d'argent daurat i una corretja de seda amb platons, cap i sivella d'argent que va vendre al prevere Bernat d'Ivorra.

Arxiu Històric Comarcal de Cervera (= ACC), Fons Notarial, 12, Jaume Sabater, Varis, *Liber apocharum*, 1400-1412, f. 233v.

Noverint universi quod ego Iacobus Cases, argenterius ville Cervarie, cum presenti instrumento confiteor et recognosco vobis discreto Bernardo d'Ivorra, prebitero oriundo loci de Granyena nunc habitatori in villa Cervarie beneficiatoque beneficii Sancti Martini instituti in capella Sancti Martini constitute in ecclesia parrochiali Beate Marie dicte ville Cervarie, licet absenti tanquam presenti, notario infra scripto hec a

17. Josep M. LLOBET, *Art cerverí del segle xvi*, pàg. 40.

18. ACC, Fons Notarial, Cervera, 52, Llorenç Serra, *Manual*, 1489-1491, esborrany.

me pro vobis iuris legitime stipulanti et recipienti, quod exsolvistis et tradidistis michi et ego a vobis habui [et] recepi in bona pecunia realiter numerando per manus venerabilis Mathei Novela, mercatoris Cervarie, presentis, et pro vobis et nomine vestro, inter diversas solutiones, omnes illas viginti duas libras monete barchinonensis terni, quas vos michi confessus fuistis debere ratione sive pro pretio cuiusdam calicis cum sua patena de argento daurato, qui et que sunt pensi duorum marcorum sive marchs, quem et quam a me emistis pretio sexdecim librarum barchinonensium, ad rationem octo librarum pro utroque marco sive march, et etiam cuiusdam corregie de tela negra de seda ampla ab los plantons, cap e fivela de argento, quam a me emistis pretio sex librarum barchinonensium, [...]. Quod est actum Cervarie vicesima nona die augusti anno a nativitate Domini M^o CCCC^o octavo. Sig+num Iacobi Cases, argenterii, presentis, quod hec firmo et consedo. Testes huius rei sunt Bernardus Galià et Arnaldus d'Abeylla, Cervarie.

2

1422, maig, 13. Cervera

El consell municipal de Cervera acorda que els esmalts del reliquiari de Santa Maria que hom està fent mostrin la imatge de la Verge amb son fill als braços i el senyal de la vila.

ACC, Fons Municipal, Consells, 1422, f. 57.

Ítem més [hi fonch proposat] per ells mateix que lo reliquiari de Nostra Dona Sancta Maria s'a ha acabar d'ací a la festa de Corpus Christi, en lo qual se han a ffer certs smalts ab alguns senyals, per què pregunen lo consell que acorden quins senyals hi faran.

Sobre açò acordà lo consell que en quiscuna smalt sie feyta la ymage de la Verge Maria ab son fill en lo braç e al peu de la ymage de la Verge Maria hun petit cervo en senyal de la vila.

3

1422, setembre, 3. Cervera

Miquel Jofre, argenter de Cervera, reconeix haver rebut 277 lliures, 18 sous i 10 diners, que són l'import d'un reliquiari d'argent que ha fet per a l'església de Santa Maria d'aquesta població, i 14 sous que li eren deguts.

AHCC, Fons Dalmases, capsa 1.

Sit omnibus notum quod ego Michael Joffre, argenterius ville Cervarie, gratis et ex certa scientia confiteor et in veritate recognosco vobis venerabilibus Iacobo de Muntbrió et Petro Palau, mercatoribus, operariis ecclesie Beate Marie dicte ville Cervarie, quod solvistis michi inter diversas solutiones ducentas septuaginta septem libras, decem octo solidos et decem denarios barchinonenses de terno pro quibus seu quarum pretio ego feci seu fabricavi unum reliquarium argenteum ad opus dicte ecclesie Beate Marie ville iam dicte, ad forum seu rationem novem librarum barchinonensium pro quolibet marchio d'argent daurat, quod reliquarium fuit et est pensi triginta marchs, septem unciarum et unius argenç, que ad dictum forum sumam capiunt dictarum ducentarum septuaginta septem librarum, decem octo solidorum et decem denariorum. Item ex alia parte solvistis michi quatuordecim solidos eiusdem monete qui michi erant solvendi per dictos operarios. Et quas ducentas septuaginta septem libras, decem octo solidos et decem denarios barchinonenses et dictos quatuordecim solidos eiusdem monete solvistis michi hoc modo scilicet per manus venerabilium Guillelmi Asbert, draperii, et Monserrati de Cornellana, baxiatoris, dicte ville, olim operariorum dicti operis sexaginta duas libras, quinque solidos et septem denarios barchinonenses. Et per manus vestri dicti Iacobi de Muntbrió, nunc operarii cum dicto Petro Palau, ducentas sexdecim libras, septem solidos et quinque denarios eiusdem monete, que sumam capiunt dictarum ducentarum septuaginta septem librarum, decem octo solidorum et decem denariorum. Et ex alia parte quatuordecim solidos per manus vestras dicti venerabilis Iacobi de Muntbrió. Et ideo, renuntiando exceptioni non numerate et non solute pecunie in modum predictum et doli mali, facio vobis et dicto operi de predictis ducentis septuaginta septem libris, decem octo solidis et decem denariis ratione reliquiarii supra dicti et dictis quatuordecim solidis michi debitis per vos dictos operarios presens apoche instrumentum, volens quod omnes apoche et albarana per me vobis seu dictis Monserrato de Cornellana et Guillelmo Asbert, olim operariis, facta sint comprehensa in presenti apoche. Actum est hoc Cervarie tertia die mensis septembris anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo secundo. Sig+num Michaelis Joffre predicti, qui hec concedo et firmo.

Testes huius rei sunt Arnaldus Castelló, manyanus, et Petrus Dalcut, baxiator, Cervarie.

Sig+num mei Mathei de Corneyllana, ville Cervarie, regia auctoritate notarii publici per totam terram et dominationem illustrissimi domini regis Aragonum, qui premissis interfui hecque scribi feci et clausi.

1430, novembre, 17. Cervera

Els paers de Cervera fan donar a Francesc de Sant Joan 16 sous, que són l'import d'una dobla que ha venut a la vila per a daurar les vergues d'argent recentment fetes.

ACC, Fons Municipal, *Clavaria*, 1430, f. 84.

Ítem fem donar e pagar per lo dit nostre clavari a-n Efrancesch de Sent Johan XVI sous, los quals per la vila li eren deguts per rahó de una dobla d'or que ell ha venuda a la vila per daurar les vergues d'argent que havem fetes fer ara de nou. Ha n'i albarà del dit notari de la dita paheria a XVII de noembre any M CCCC XXX.

[Al marge dret:] XVI sous.

5

1430, novembre, 23. Cervera

Miquel Jofre, argenter de Cervera, reconeix haver rebut 26 lliures, 5 sous i 6 diners, que són l'import de dues vergues d'argent que ha fet per a la paeria.

ACC, Fons Municipal, *Àpoques comunes*, 1430, f. 37.

Sit omnibus notum quod ego Michael Joffre, argenterius ville Cervarie, confiteor vobis honorabilibus Berengario d'Oluia, Bernardo Çacirera, Iohanni Germà et Michaeli de Roqueta, paciariis anno presenti ville prelibate Cervarie, quod per venerabilem Petrum de Roqueta, clavarium hoc anno dicte ville, solvistis michi viginti sex libras, quinque solidos et sex denarios barchinonenses, que michi debebantur per dictam villam videlicet tres libras, octo solidos et novem denarios barchinonenses pro sex unciis et uno quart argenti quod misi in duabus virgis argenti quas pro vobis et ad oppus paciariae fabricavi et triginta octo solidos et sex denarios barchinonenses pro tribus unciis et duobus quarts argenti quas diminuerunt in fundendo dictas virgas et viginti libras, sexdecim solidos et tres denarios barchinonenses pro operando dictas virgas et duo solidos pro duobus fustis quos misit in dictis duabus virgis, prout hec clare liquent ex compoto per venerabilem Iohannem Cortès, rationalem dicte ville, sumpto et manu sua propria scripto. Unde renuntio, etc.

Actum Cervarie ut supra.

Testes qui supra.

6

1430, desembre, 7. Cervera

Els paers de Cervera fan donar a Lluís de Roqueta 2 lliures, 9 sous i 6 diners, que són l'import de tres ducats que ha venut a la vila per a daurar les vergues d'argent recentment fetes.

ACC, Fons Municipal, *Clavaria*, 1430, f. 91v.

Ítem fem donar e pagar per lo dit nostre clavari a-n Luís de Roqueta dues lliures, nou sous, VI diners, les quals per la vila li eren degudes per tres ducats que li compram a XVI sous, VI diners, per ducat per fer daurar les vergues que havem fetes fer ara de nou. Ha n'i albarà del dit notari de la dita paleria a VII de deembre any M CCCC XXX.

[Al marge dret:] II lliures, VIII sous, VI [diners].

7

1475, març, 18. Cervera

Francí Tarroja, argenter de Cervera, reconeix haver rebut 39 lliures i 4 sous, que són una part de l'import d'una creu d'argent que ha fet per a l'església de Claravalls.

ACC, Fons Notarial, Cervera, 43, Joan Ponç, *Manual*, 1474-1475, f. 62.

Die XVIII^a marcii dicti anni.

Quod ego Ffranciscus Tarroga, argentarius ville Cervarie, gratis confiteor et recognosco vobis Anthonio Sobirana et Thome Jordà, ut sindicis et procuratoribus universitatis et singularium personarum loci de Claravalls, vicarie Cervarie, ac eciam vobis ut proceribus habitantibus in dicto loco ad subscripta mecum perhagenda et tractanda seu facienda specialiter deputatis per dictam universitatem et illius singulares, quod, ex et de illis quadraginta quatuor libris, duobus solidis et sex denariis monete currentis quas olim iurati et eciam aliqui proceres dicti loci signanter vos mecum transigerans et dare ac solvere seu tradere michi promiseratis ex et de precio ac factura manuum cuiusdam crucis argenteae, ab lo peu emperò de llautó, ponderis in argento de quatre marches, per me facte ad opus et servitutem ecclesie sive universitatis et singularium dicti loci, dedistis et solvistis michi egoque a vobis et dicta universitate ac singularibus de eadem habuisse confiteor et recipisse in bona peccunia realiter numerando inter diversas soluciones diversimode michi factas tam per olim iuratos dicti loci quam per proceres eiusdem et signanter hodierno die per vos dictos Anthonium Sobirana et Thomam Jordà treginta novem libras et quatuor solidos dicte monete, salvo michi iure in restanti quatitate. Et ideo renuntiando, etc. Actum, etc.

Testes honorabiles Anthonius Çabater, mercator, et Salvator Vila, faber, Cervarie habitatores.

1475, març, 18. Cervera

Els síndics de la universitat de Claravalls firmen àpoca de rebuda d'una creu d'argent a Francí Tarroja, argenter de Cervera.

ACC, Fons Notarial, Cervera, 43, Joan Ponç, *Manual*, 1474-1475, f. 62.

Item alio instrumento dicti Anthonius Sobirana et Thomas Jordà, ut syndici ac eciam nominibus propriis firmarunt apocham dicto Ffrancisco Tarroga, argentario, de recepta cruce argentea acabada, tradita coram notario et testibus. Et ideo renuntiando, etc. Actum, etc.

Testes ut in proximo instrumento.

1475, maig, 12. Cervera

Francí Tarroja, argenter de Cervera, contracta amb les autoritats de Vilagrasseta la fabricació d'una custòdia d'argent daurat.

ACC, Fons notarial, Cervera, 43, Joan Ponç, *Manual*, 1474-1475, f. 80v.

A XII de maig any LXXV.

En nom de Déu sia e de la Verge Maria.

Capítols fets, inhits, concordats e fermats entre los honorables en Johan de Rabinat, balle, March Perelló, Andreu Sunyer, Miquel Anguera e Bernat Agostí, jurats, Bernat Sunyer, Guerau Soler, Johan Calaffell, Bonanat Carbó e Johan Pont, pròmens, del loch de Vilagrasseta, deputedats e assignats segons se diu per tota la univesitat e singulàs del dit lloch de Vilagrasseta en fer fer la custòdia deius escrita, de una part, e lo honrat en Ffrancí Tarroga, argenter de la present vila de Cervera, de la part altra, acceptant.

Primerament és conuengut e en pacte e concòrdia espressos deduhit entre les dites parts que lo dit Ffrancí Tarroga, argenter, faça e fer sia tengut a la dita universitat de Vilagrasseta e singulàs de aquella eo als dits balle, jurats e pròmens per aquella una custòdia tota de argent, lo qual argent sie marquat e bo, e aquella face com millor sabrà e porà, segons la mostra que per dits balle e pròmens li és stada donada, tocada de tinta negre e ab saffrà, en hun full de paper.

Item que la dita custòdia sia feta com dit és e que aquella sie de pes de trenta onces [de] argent marcat e bo e no de altra manera de argent que fos sublimat ni alquimiât ni enganyós.

Més avant és convengut e pactat entre les dites pars que la dita custòdia de argent sie feta per ell dit argenter e sos ajudans tota daurada de part de fora en tot ço que mirar se'n puxe e que sie daurada de or fi de ducat bé e degudament, segons se pertany.

Ítem és convengut e pactat entre les dites parts hoch e promès expressament per lo dit Ffrancí, argenter, als dits balle, jurats e pròmens que ell los farà dita custòdia en la forma desús dita e specificada, ço és, segons dita mostra, e aquella farà ab lo peu redon de mostra de rossa, ab puntes e ab tres ymages en lo dit peu posades distintament, quiscuna en son lloch, ço és, la ymage de la Verge Maria, la ymage de sent Andreu e la ymage de sent Machari, e ab les armes de Sentes Creus, e que lo dit peu farà de la manera e forma e segons la de hun càlcer de argent de Senta Coloma, lo qual huy los ha mostrat tot blanch e és en son poder per acabar.

Ítem après és pactat e convengut entre les dites parts hoch e jurat per lo dit argenter als dits balle, jurats e pròmens que la dita custòdia serà feta e acabada, e hage ésser feta e acabada per donar-la e liurar a la dita universitat o als qui allí seran en Cervera per rebre aquella, de ací a la festa de Sent Johan de juny primer vinent.

Ffinalment, per pacte exprés e fermat entre les dites parts, los dits honrats balle, jurats e pròmens desús scrits e nomenats que fermat han e fermaran convenen e prometen tots ensemps e encara quiscú d'ells in solidum dar e pagar realment e de ffet al dit Ffrancí Tarroga, argenter, o a qui ell volrà, per la factura de la dita custòdia, ço és, per tot lo dit argent, factura e dauradura de aquella, trenta-set lliures barchinoneses, les quals li convenen e prometen pagar en aquesta manera, ço és, deu lliures barchinoneses per tot lo present dia e les restans vint-y-set de ací a la dita festa de Sent Johan de juny propvinent que dita custòdia serà acabada, Deus volent, sens tota dilació, excusació e sens dapnatge del dit argenter. E, si per açò li convenie fer despeses ni mesions al dit argenter contra ells o algú d'ells, aquelles li pagaran e pagarà sumàriament e de pla, de les quals sie cregut per simple jurament, sens altra solepnitat de juhi.

Et ideo nos dicte partes laudantes, etc., promittimus pars parti attendere, complere et predicta capitula, etc., et effectui producere, etc., sub pena decem librarum quam nobis adimponimus, cuius pene medietas parti altera officiali exequuti, renuntiando foro, etc., submitentes foro, etc., pro quibus obligamus omnia bona nostra et cuiuslibet in solidum, renuntiando, etc., et iuramus, etc. Actum, etc. Volentes dictari largo modo.

Presentibus testibus venerabile Ffrancisco Cervera, vicario dicti loci de Vilagrasseta, et honorabile Anthonio de Vilaplana, milite Cerverie.

[Al marge esquerre:] Pressa de iurati et Tarroga. Paguaren la pressa dels presents capítols tres sous com la se'n portaren la custòdia. E Tarroga me donà I sou, IIII [diners].

1475, maig, 12. Cervera

Francí Tarroja, argenter de Cervera, reconeix haver rebut 10 lliures de les autoritats de Vilagrasseta.

ACC, Fons Notarial, Cervera, 43, Joan Ponç, *Manual*, 1474-1475, f. 82.

Item cum alio instrumento dictus Ffranciscus Tarroga, argentarius, firmavit apocham dictis baiulo, iuratis et proceribus de dictis decem libris habitis realiter numerando de pecunia. Et ideo renuntiando, etc. Actum, etc. Presentibus testibus quibus supra.

1488, maig, 30. Cervera

Francí Tarroja, argenter de Cervera, contracta amb les autoritats de les Oluges la fabricació d'una creu d'argent.

ACC, Fons notarial, Cervera, 48, Berenguer Gassó, *Manual*, 1487-1489, f. 50.

Dicta die.

Capítols fets, inlits e concordats entre los honorables n'Anthoni Rocha, Johan Balaguer, jurats de les Oluges Sobiranes, Johan Porta, jurat de les Oluges Jusanes, Anthoni Brufau, obrer de lles Oluges Baxes, e lo dit Johan Balaguer, obrer de lles Oluges Sobiranes, en noms propis e encara en los dits noms e quiscun nom in solidum, de una part, e lo honorable en Ffrancí Tarroga, argenter de la vila de Cervera, de la part altra, sobre una creu d'argent que lo dit Tarroga ha de fer per la sglésia parroquial dels dits lochs.

E primerament és stat concordat que lo dit honorable en Ffrancí Tarroga age e sie tengut fer o fer fer una creu de argent bé e degudament lavorada e obrada, segons la mostra que ell ha donada de una altra creu que·l·ls ha mostrada que és de Vilagrasseta e de aquella grandària, la qual creu age a ffer de pes de cinch marchs d'argent marchat, en la qual lo dit Tarroga age e sia tengut metre argent seu propi e or fi, lo pus fi que·s puxa trobar de ducat, e lo fust que mester hi serà per a la dita creu e totes altres coses necessàries per fer dita creu, exceptat lo bordó, lo qual se agen a ffer los dits jurats e pròmens. E, si més la dita creu pesarie alguna cosa, pus no sie més de dues onces, que li agen a pagar solament lo argent. E, si pesarie menys de cinch marchs, que [no] li agen a pagar los cinch marchs [e] les mans del que menys serie.

Ítem és concordat entre les dites parts que lo dit Ffrancí Tarroga, argenter, age, per fer dita creu, segons desús és contengut, deu lliures e cinch sous per march, les quals li agen ésser pagades en aquesta manera, ço és, de present XII lliures e en la festa de Omnium Sanctorum primer vinent altres XII lliures e tot lo restant acabada que sia de fer dita creu, la qual age haver feta d'ací a la festa de Pascha de Resurecció primer vinent. E, per ço atendre e complir, los dits jurats e pròmens ne obliguen tots los béns e drets de lles dites universitats e singulàs e encara los lurs propis e de quiscú d'ells in solidum e lo dit Tarroga ne obliga tots sos béns, etc. E ho juren quiscuns d'els largament e bastant e renunciem, etc.

Ítem volen les dites parts que dels presents capítols, etc.

Testes honorabiles Petrus Castellar, prebiter, et Iohannes Soler, sartor, ville Cervarie habitatores.

12

1488, juny, 16. Cervera

Francí Tarroja, argenter de Cervera, contracta amb el jurat de Rocafort de Vallbona la fabricació d'una custòdia d'argent daurat.

ACC, Fons Notarial, Cervera, 48, Berenguer Gassó, *Manual*, 1487-1489, f. 52.

Die lune XVI^a predicti mensis iunii anno predicto M CCCC LXXXVIII.

Capítols fets, inhits e concordats entre lo honorable en Ffrancí Tarroga, argenter de la vila de Cervera, de una part, e lo honorable en Pere Andreu, jurat del loch de Rochafort de Valbona, de la part altra, sobre una custòdia de argent que lo dit mestre Tarroga ha a ffer per la universitat del dit loch de Rochafort.

E primerament és stat concordat entre les dites parts que lo dit mestre Tarroga, a tot son càrrech e despesa, age a ffer una custòdia de pes de un march e mig de argent marchat, blanch e daurat, segons és acostumat, obrada a conexença del molt honorable mossèn Jacme Quintana, prevere, rector de la vila de Cervera, la qual hage haver feta d'ací a la festa de Santa Maria d'agost primer vinent.

E més és stat concordat entre les dites parts que lo dit mestre Tarroga hage, per fer dita custòdia, quinze lliurès barceloneses per tot, axí per argent, or, com les mans, pagadores en aquesta manera, ço és, de present set lliures e deu sous, les quals confesse lo dit Tarroga haver rebudes per mans del dit mossèn Quintana, prevere, e lo restant li age ésser pagat [en] ésser acabada la dita custòdia.

E més és stat concordat entre les dites parts que, si dita custòdia pesave més del dit march e mig, se age a pagar lo més avant al for mateix, a conexença de la reverent senyora la senyora Francina de Guimerà, abadessa del dit monastir de Valbona, senyora del dit loch de Rochafort.

Volents les dites parts que dels presents capítols, etc., [...], que quidem instrumenta dicte partes firmanes firmarunt et iurarunt presentibus testibus Nicholao Prats, manyano, et Iohanne Soler, sartore, Cervarie habitatoribus

13

1493, maig, 11. Cervera

Gabriel Bonet, argenter de Cervera, reconeix haver rebut 7 lliures i 13 sous, que són una part de l'import d'una custòdia d'argent que ha fet per a l'església de Montmaneu.

ACC, Fons Notarial, Cervera. 48, Berenguer Gassó, *Manual*, 1493-1495, f. 2v.

Die XI^a predicti mensis madii anno predicto.

Sit omnibus notum quod ego Guabriell Bonet, argenterius Cervarie, confiteor et recognosco vobis iuratis et probis hominibus loci de Muntmaneu quod per manus Petri Pelicer, iurati anno presenti dicti loci, solvistis et tradidistis michi septem libras et terdecim solidos barchinonenses in solutione pro rata custodie argenti quam pro universitate dicti loci et ad opus ecclesie eiusdem feci. Et ideo renuntiando, etc., salvo iure, etc.

Testes Petrus Saurina, carraterius, et Iohannes Boria, assaunator pellium, Cervarie.

14

1493, juny, 3. Cervera

Les autoritats de Montmaneu reconeixen que deuen a Gabriel Bonet, argenter de Cervera, 4 lliures, 18 sous i 7 diners, que són la resta de l'import d'una custòdia d'argent que l'esmentat argenter ha fer per a la dita població de Montmaneu.

ACC, Fons Notarial, Cervera, 48, Berenguer Gassó, *Manual*, 1493-1495, f. 4v.

Die III predicti mensis iunii anno predicto.

Nos Simeon Brunet, iuratus, et Ffranciscus Bru, procer, loci de Muntmaneu, nomine nostro proprio et etiam nomine universitatis, confitemur et recognoscemus vobis venerabili Guabrieli Bonet, argenterio Cervarie, quod debemus vobis IIII libras, XVIII solidos, VII [denarios], restantes vobis ad solvendum ex illis XXXVIII libris, duobus solidis et sex denariis quas vos habeatis habere pro illa custodia argenti quam fecistis

pro universitate dicti loci que est ponderis quatuor marchorum, trium quartorum et unius argencii, ad rationem VIII libris, XV solidis, pro quolibet march, qui inter argentum, manus et dauraturam auri sumam capiunt dictarum XXXVIII librarum, duorum solidorum et sex denariorum, quam custodiam iam a vobis habuimus et recepinus. Et ideo renuntiando, etc., dictis nominibus et quolibet nomine in solidum convenimus et promittimus vobis quod per dictas quatuor libras, decem octo solidos et septem denarios, restantes vobis ad solvendum ad complementum dictarum XXXVIII libras, II solidos, VI [denarios], dabimus et solvemus dictaque universitas dabit et solvet vobis hinc ad festum Beate Marie mensis augusti proxime lapsi, sine dilatione, etc., pena tertii, etc., salarium procuratoris V solidos, etc., restituendo expensas, etc., super quibus, etc. Et pro hiis in quantum possimus obligamus specialiter dictam custodiam, etc., et qualibet obligamus bona nostra propria et dicte universitatis, renuntiamus, etc., iuramus, etc.

Testes Ffranciscus Greyanella, fusterius, et Ffranciscus de Rochasalva, Cervarie habitatores

15

1494, març, 29. Cervera

Els jurats de la Manresana reconeixen que deuen a Gabriel Bonet, argenter de Cervera, 3 lliures, 14 sous i 6 diners, que són la resta de l'import d'una creu d'argent per a la vera creu que l'esmentat argenter ha fet per a la població de la Manresana.

ACC, Fons Notarial, Cervera, 52, Llorenç Serra, *Manual*, 1492-1494, f. 77v.

Die XXVIII^a mensis predicti marcii dicti anni.

Quod nos Anthonius Fitor et Ffranciscus Botet, loci de la Manresana, iurati eiusdem loci, nominibus nostris propriis et nomine universitatis eiusdem loci, confitemur nos debere vobis honorabili Gabrieli Bonet, argenterio ville Cervarie, presenti, tres libras, quatuordecim solidos et sex denarios barchinonenses, ratione et pro resta cuiusdam crucis argenti per la vera creu, unde renuntiando, etc., quas vobis solvere promittimus inch ad festum Beate Marie augusti proxime ffranchas et quitias intus dictam villam Cervarie, sub pena tertii honorabili vicario Cervarie vel illi alteri curie, etc., salarium procuratoris V solidos, etc., renuntiando, etc. Et pro hiis obligamus vobis omnia et singula bona nostra et cuiuslibet nostri et bona dicte universitatis, etc. Actum et testes predicti.

Testes honorabiles Ffranciscus de Quercí, mercator, et Salvator Mathoses, textor, Cervarie.